



**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor  
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum  
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,  
Coordinatus, Seu Omnes ...**

**Diana, Antonino**

**Lugduni, M. DC. LXXX.**

78. Medicus concedit Titio licentiam comedendi carnes in diebus  
Quadragesimæ; quæritur an possit illas comedere in diebus quatuor  
temporum, quæ semper accidunt in secunda hebdomada ipsius ...

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76369](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76369)



## RESOL. LXXVII.

*An dispensatus ad carnes non propter virium debilitatem, sed quia cibi Quadragesimales sunt ei nocivi, si in aliquibus diebus non comedat carnes, teneatur ieiunare, & abstinere se à secunda comestione?*

*Et an dispensatus ad edendas carnes possit simul pisces comedere, si ab Episcopo fuerit prohibitum sub pena excommunicationis?*

*Et notatur, quod qui frangit ieiunium comedendo carnes non duo, sed vnum peccatum committit, & ideo non est necessarium explicare circumstantiam modi, quo ieiunium violatum sit.*

*Etiámque aduertitur, quod qui in die ieiunii comedit carnes, & lactinia, vel ona simul vnum tantum peccatum, non distincta committit, & qui vovit aliquod ieiunare, non toties peccat, quoties in illa die carnes comedit. Ex p.9. tr.6. & Misc. 1. Ref. 11.*

Sup. hoc in Ref. preterita, & in Ref. seq. §. vlt. à princ. vsque ad med. & inf. in Ref. 7. 15. causam in §. vlt.

§. 1. **N**egatiuam sententiam ex Carolo Zambrano, Authore casuum conscientiae Bononiensium, docet nominatim contra me Pater Pasqualigus in *praxi de ieiunio, decis. 168. num. 3.* Quia, cum dispensatio sit pro singulis diebus, tollit pro singulis diebus obligationem non solum abstinendi à carnibus, sed etiam abstinendi à pluribus refectioibus, quia tollit essentielle ieiunij, quod non potest stare cum comestione carnis. Si igitur aliquo die dispensatus non vult comedere carnes, non tenetur ieiunare: quia non est, à quo ponatur talis obligatio, cum iam sit sublata per dispensationem, quae cum sit absoluta, & non conditionata, si nimirum, vtatur carnibus, non reuiuiscit ex eo, quod non vtatur. Nec obstat, quod tunc ieiunium postea habere locum, quia hoc non sufficit, vt quis teneatur ieiunare: alioquin semper teneretur, quando non comedit carnes, sed insuper requiritur obligatio.

2. Sed ego non recedo à sententia affirmatiua, quam docui cum Sanchez, Megala, & Trullench, & quam, me citato, nouissime contra Pasqualigum docet doctissimus Pater Bardi in *Bulla Cruc. p. 2. tract. 3. cap. 1. scilicet. 7. n. 84.* qui respondet ad omnia argumenta contraria. Ad illum, & non pigebit, Dicendum est igitur in nostro casu, talem non posse secundam comestionem sumere: nam dispensatio solum respicit, vt adaequatam obiectum, bonum nutrimentum ex qualitate ciborum, & non corroboracionem virium; quia iam supponimus dispensatum esse robustum, & pati posse afflictionem ieiunij: igitur, si ob piscium, seu ouorum comestionem non potest haberi nutrimentum causandum ex comestione carnis, cessat totaliter finis dispensationis: atque ad id remanent omnia, facta tali hypothese, iuxta dispensationem iuris communis; ac proinde vrgebit obligatio ieiunij. Confirmatur efficaciter; nam in tantum Titius erat liber à lege ieiunij, in quantum ponebat conditionem impossibilem cum ipso ieiunio, nempe, comestionem carnis, & ideo tali conditione non apposita, nulla erit exemptio ad non ieiunandum.

3. Igitur in nostro casu supponitur, obligationem ieiunij fuisse absolute sublata: quod tamen est falsum, cum solum oblata fuerit dependenter à comestione carnis, propter impossibilitatem cum ieiunio. Ceteras rationes videbis apud Bardi. Et post haec scripta inueni nostram sententiam, me citato, nominatim contra Pasqualigum, docere etiam Pellizzarium in *Man. Regul. tom. 1. tract. 1. cap. 5. n. 39.* & ex eadem Societate Patrem Escobar in *Theol. mor. tract. 1. exam. 13. cap. 3. n. 104.*

Sup. hoc superius in tr.

4. Sed hic obiter inquirō, an dispensatus ad edendas carnes, possit simul pisces comedere, si ab Episcopo fue-

rit hoc prohibitum sub pena excommunicationis? Et §. 11. Si causa excitandi appetitum, comedas pisces, non peccabis: quia Praeceptum positum abrogare non debet, quod iure naturali debetur. Neque item, si comedas pisces suaues, etiam absque causa, vel in ea quantitate, quae tuae salutis non nocet: quare, inquit praedictus Auctor, hoc praecceptum violare tantum censetur, quando pisces simul cum carnibus edes, quorum elus graue tuae salutis nocumentum infert.

5. Sed mihi magis placet sententia negatiua Caltri Palai *tom. 4. tract. 25. disp. vn. punct. 8. §. 1. n. 12.* Quia finis huius praeccepti positum non est salutis corporalis subditorum consulere, sed fidelium aedificatione, inquam, dispensati in lege abstinendi à carnibus, voluntati incumbant loco penitentiae, quam alij praestant, ipsique praestare tenebantur. Quapropter elus piscium, simul & carnis, esto nocuius non sit, prohibitus censetur. Pro elu namque nocuius opus non erat Episcopalis prohibitio, cum iure naturae prohiberetur. Neque permittendum est elus piscium ad excitandum appetitum, nisi forte in tam leui quantitate, vt in considerationem non veniat. Nam esto, iuri naturali non repugnet, media assumere ad appetitum excitandum, non tamen iuri naturali debetur, omnia media assumere, quinimodo iuri naturali est conforme ab aliquibus abstinere ob bonum virtutis, Praeceptorum obseruationem, & fidelium aedificationem.

6. Nota hic obiter, quod qui frangit ieiunium comedendo carnes, secundum Leandrum de Sacramentis *tom. 1. tract. 5. disp. 8. §. 8. quest. 11.* non duo, sed vnum committit peccatum: ergo, per se loquendo, non erit necessarium explicari circumstantiam modi, quo ieiunium violatum est, cum sit tantum aggravans. Sed ego non recedo à contraria sententia, quam olim docui, & docent communiter DD. Nota etiam Leandrum *vbi supra, quest. 11.* docere, quod qui in die ieiunij comedit carnes, & lactinia, vel ona simul, vnicum tantum patrare peccatum non distincta, quia vel vnicum solum praecceptum violat; aut si duo, sed vna & eadem ratione formali abstinentiae. Sed ego alibi contrarium docui, & iterum docco. Sentio tamen cum ipso Leandro *quest. 13.* me citato, quod qui vovuit aliquo die ieiunare, non toties peccat, quoties in illo die carnes comedit; sed semel in prima carnis comestione.

## RESOL. LXXVIII.

*Medicus concedit Titio licentiam comedendi carnes in diebus Quadragesima, quaritur, an possit illas comedere in diebus quatuor temporum, quae semper accidunt in secunda hebdomada ipsius Quadragesimae?*

*Et an saltem liceat comedere ona, & lactinia in praedictis diebus, si ante supra dicta licentia?*

*Et inferur habentes licentiam à Medico, vt infra notum in die Veneris, & Sabbati comedendi carnes posse illas comedere in diebus quatuor temporum extra Quadragesimam occurrentium, etiamsi in licentia Medici oborta hoc non explicetur.*

*Et an si quis habet manifestas vires, & salutem, & ob aliquam infirmitatem edit carnes in die ieiunii, si in aliqua die non comedat carnes, teneatur ad ieiunandum?*

*Et quid, si haberet facultatem edendi carnes ratione debilitatis, & infirmitatis?*

*Et an Medicus dubius, si sibi Quadragesimales afferant graue damnum petent, possit concedere licentiam, vt edat carnes in diebus ieiuniorum? Ex p. 10. tract. 11. & Misc. 3. Ref. 43.*

§. 1. Calus



Alius est nimis practicable; & ad illum ne-  
gatine respondet Carolus de Baucio de Mis-  
serianis Cusum conscientia, tom. 2. opusc. 3. quest. 305.  
vbi sic ait: Quidam Medicus tempore Quadragesimæ  
comedit licentiam cuidam persona, vt videretur car-  
nibus ne incurrat graue damnum sue salutis, an intel-  
ligatur concessa licentia comedendi carnes in Feria  
quarta secunda hebdomadæ Quadragesimæ in qua  
semper accidit quatuor temporum ieiunia; idem pa-  
ritur de duobus aliis diebus, nempe Feria sexta, &  
Sabbatho, an saltem liceat comedere oua, ac lacti-  
cinia? Difficultas est, quando in licentia Medici come-  
dendi carnes nihil est cautum, quoad quatuor Tem-  
pora; nam si iudicaret Medicus graue damnum incur-  
rere, si quis his tribus diebus non vesceretur cibus  
Paschalis, vti que esset licitum his prædictis diebus  
vesci cibus Paschalis. Respondo, saluo meliori iu-  
dicio, cum in Doctoribus nihil inuenierim, quod  
non potest comedere carnes in Feria quarta quatuor  
Temporum, nec in Feria sexta, & Sabbatho comede-  
re oua, ac lacticia, nisi speciale, ac expressam  
licentiam habuerit à Medico, vt prædictis diebus  
vesceretur cibus Paschalis. Et ratio mihi est, quia  
ex licentia comedendi carnes concessa à Medico tem-  
pore Quadragesimæ nemo audeat vti extrâ tempus  
prædictum, puta intrâ annum; & sic est vsu recep-  
tum ab omnibus timorata conscientia; nec differe-  
ntia quatuor Tempora Quadragesimæ ab aliis qua-  
tuor temporibus extra tempus Quadragesimæ; ergo  
licet non est licitum ex vi prioris licentiæ comedere  
carnes in aliis quatuor Temporibus extra tempus qua-  
dragesimale. ita etiam non est licitum in quatuor Tem-  
poribus occurrentibus tempore Quadragesimæ. Ita  
Baucius.

1. Sed hæc opinio mihi non placet; Primò, nam  
Medici quando dant licentiam comedendi carnes in  
Quadragesima, sciunt in illa occurrere quatuor Tem-  
pora, & non prohibent in dictis diebus comedere car-  
nes; ergo concedunt; Secundo; eadem iusta causa,  
quam habet Medicus concedendi licentiam; vt quis  
carnes comedat in Quadragesima, militat etiam in illis  
diebus, in quibus veniunt, & incidunt quatuor Tem-  
pora; ergo, Tertio; Ieiunium Quadragesimale, est  
strictius quam Ieiunium quatuor Temporum, quia  
in isto comeduntur de iure oua, & lacticia, quæ  
quidem non comeduntur in quatuor Temporibus, quæ  
accidunt in Quadragesima, quia in Ieiunio Quadra-  
gesimæ de iure oua, & lacticia prohibentur; ergo,  
Secundo; in dictis diebus plures Fideles comedunt  
carnes, vigore dictæ licentiæ, nec Confessarij faciunt  
in hoc aliquid scrupulum; & idem ego existimo ha-  
berent licentiam à Medico, vt intrâ annum in die  
Veneris, & Sabbathi comedant carnes, posse illas  
comedere in diebus quatuor Temporum extrâ Qua-  
dragesimam occurrentium, etiam si in licentia à Me-  
dico obrepta hoc non explicetur; quia censetur con-  
cessum; & si opinio Baucij esset admittenda sequere-  
tur habentem licentiam comedendi carnes in Quadra-  
gesima, non posse illas comedere in Vigilia S. Matthei  
Apostoli. Ad argumentum verò Baucij respondeo;  
licet ex vi licentiæ comedendi carnes tempore Qua-  
dragesimæ, non possunt comedi in diebus quatuor  
temporum extrâ Quadragesimam, quia dicta licentia  
expressit; nam erat limitata pro tempore Quadrage-  
simæ; sed in diebus quatuor Temporum Quadragesi-  
mæ licentia comedendi carnes adhuc durat & existit;  
ergo extenditur etiam ad dicta quatuor Tempora,  
quæ post elapsam Quadragesimam amplius potest ex-  
tendi.

3. Notandum est hic obiter Primò contrâ Pasqua-  
ligum, & Vidalem, quòd si quis habet manifestas vi-  
tas, & saltem ad ieiunandum, sed ab aliqua infr-

mitate edit carnes tunc si aliqua die non comedit car-  
nem tenetur ieiunare. Secus si quis haberet facultate  
tem edendi carnes ratione debilitatis, & infirmitatis  
presentis; nam licet aliqua die carnem non comedat,  
non tenetur ieiunare, quia ex vicia comestione non  
subuenitur debilitati presenti. Ita ex Sanchez, Baucius  
vbi supra, opusc. 1. quest. 98. Nota Secundo; Medic-  
cum, in dubio si cibi quadragesimales afferant graue  
damnum petenti, posse concedere, vt edat carnes in  
diebus Ieiuniorum. Ita ex Pasqualigo Baucius loco cit-  
opusc. 3. q. 305.

Ref. 11. §.  
vit. cursum  
Sup. hoc  
quid est  
agendum in  
isto casu,  
sup. legè  
doctrin Ref.  
4. & signan-  
ter §. 2. post  
medium, &c.  
& Vide etiã  
doctr. in  
Ref. 73. & 6.

RESOL. LXXIX.

An si quis in diebus ieiunij carnem comederet, in magna  
quantitate ex obliuione, vel inaduerentia, teneretur  
in illa die ieiunare reliquo tempore? Ex p. 9. tr. 6. &  
Misc. 1. Ref. 27. aliàs 28.

§. 1. P Onam hic sententia duorum virorum, qui  
luminaria fuerunt in clivâ Academiae Salmanticensis:  
& quos ego Gigantes Theologiae vocare  
soleo; & hi sunt, Angelus Manriquez Cisterciensis,  
& Basilius Pontius Augustinianus. Audiamus itaque  
Ioannem Caramuelem in Theolog. moral. lib. 3. de con-  
scientia dubia, cap. 1. diffus. 1. num. 1350. vbi sic ait;  
[Obiter tamen dicam, me audiuissè Reuerendissimum  
D. Manriqueum, nunc Salmanticensis Vniuersitatis  
Primum Professore, in Gymnasio publico sic dis-  
currentem; Si quis ex inaduerentia, aut obliuione,  
in die ieiunij, carnes in magna quantitate comederit;  
non fregit ieiunium, adeoque tueri seruare formam  
ieiunij reliquo tempore, eodem modo, ac si carnem  
non comedisset: vnde, si comederit caponem mane,  
poterit meridie prandere, & vesperi collationem ordi-  
nariam sumere: quia leges actibus non humanis non  
violantur; & illis, qui ex inaduerentia, aut obliuio-  
ne hominum quidem sunt, non verò liberi, & hu-  
mani. Contrarium tamen, addebat, non audeam di-  
cere improbabile, propter Basilij Pontij & Leone  
(tunc Primarius Professor erat) opinionem, docen-  
tem, illud ieiunium esse fractum reuera, tamen in ad-  
uerter, illudque die reliqua non obligare, & ab  
inaduerentia habuisse non quidem quòd non violare-  
tur; sed quòd violaretur, & frangeretur sine culpa.  
Sic discurrebat Angelus Manriques, sic Basilius: tu,  
Lector, attentè vtriusque sententiam considera.] Ita  
Caramuel.

Sup. hoc inf.  
in Ref. 87. §.  
vit. in fine, &  
in alijs eius  
not.

2. Ego, vt verum fatear, sententiæ Manriquez ma-  
gis adhaereo. Quia comestio illa carnis fuit inuolunta-  
ria, sicque ieiunium non fuit violatum, nisi materialiter,  
& ac proinde adhuc potest seruari.

3. Hinc à fortiori dicendum est, quòd si manè quis  
comedit, ignorans ea die ieiunari, teneri reliquo tem-  
pore seruare ieiunium, ac si non comedisset quicquam,  
ideò posse prandere cum alijs, imò & sumere collatio-  
nem vespertinam. Ita ex Sancio docet Pellizzarius in  
Man. Regul. tom. 1. tr. 5. c. 5. n. 17. & alij.

Sup. contesq  
in hoc §. inf.  
in Ref. 102.  
§. vit. & in  
Ref. 116. §.  
etiam vit. in  
princ.

RESOL. LXXX.

An in die ieiunij paruitas materia excuset in esu car-  
nium? Ex p. 1. tr. 9. Ref. 43.

§. 1. A D hanc questionem responder Tannerus in  
2.2. D. Thoma, diff. 3. q. 3. dub. 5. n. 93. vbi sic  
asserit: [Dubium non est in die ieiunij peccati toties,  
quoties carnes comeduntur; & in hoc, ex ipso fidelium  
sensu, non excusare paruitatem materiae; quod aeternus  
verum existimo, quatenus esu carnis, seu cibi vetiti,  
existima

Sup. hoc inf.  
in Ref. seq.  
& in tom. 8.  
tr. 4. Ref. 72.  
§. vit. in  
sensu, non  
excusare  
paruitatem  
materiae; quod  
aeternus  
prinsipio,  
verum existimo,  
quatenus esu  
carnis, seu  
cibi vetiti,  
existima